Nemzeti megujhodás a Lipótvárosban

Ősmagyar népszokások — Kesergő és Boldog Szerelem Fehérlő áldozás

Mint az arizonai *Accademia de Requistado de los Pueblos Exoticos* idei pályanyerteseit, engem és két barátomat ért a megtisztelő kiküldetés, hogy a még földeritetlen népek között néprajzi kutatásokat folytassunk. Az egyik barátomat a szumátrai iszapvulkánok táján fölfedezett uj néptörzs lakodalmi és emberevő szertartásainak tanulmányozására küldték, a másikat a Tanganica-tó és a Kongó felső vizesései közötti őserdőbe, ahol állitólag uj népfajt fedeztek föl, bár az angol Nothing szerint e lények nem emberek, hanem egy pinguinhöz hasonló madárfaj. Engem végül, ki egy cigány nyelvtanommal keltettem jogos érdeklődést, a Budapest és vidékén előforduló magyar faj népi szokásainak összegyüjtésével biztak meg.

Elláttam tehát magamat fegyverekkel, ugynevezett liszttel, üveggyöngyökkel, valutákkal, kézigránáttal és más dinamit-konzervekkel, s tilszerüleg felöltöztem, hogy a bennszülöttek rám ne támadjanak, uemoeg-öt, darutol-lasch-t és fokeche-t öltöttem s aztán elutaztam Budapestre, mely az északi szélesség és keleti hosszuság tekintélyes számu fokai alatt fekszik.

Budapesten kiszállva meglehetősen zavarba jöttem, mert mindjárt tapasztaltam, hogy a bennszülöttek már itt is legnagyobbrészt elvesztették etnográfiai jellegüket, ősi szokásaikat, Budapest külsőleg olyan, mint bármely arizonai, vagy boliviai város.

Szerencsére az utcán megpillantottam egy exotikus külsejü bennszülöttet, akit puszta kézzel elfogtam és pár pohár sörrel sikerült meglehetősen megszeliditenem.

Bemutatkozott: —*r.* Megkértem őt, ismertesse meg velem a fajmagyarokat, viseletüket és szokásaikat. Ő kissé tünődve fakadt.

— Ugy áll a dolog, hogy fajmagyarok már alig-alig fordulnak elő, már majdnem mind megszelidültek, elhagyták minden ősi faji jellegüket, világpolgári ruhákban és panamákban járnak-kelnek, sőt már jól tudják utánozni a nyugati kulturnépek szivarját, kávéját, zenéjét és pénzjegyeit, iróik pedig a nyugatiak irásmüveit.

— De ön csak fajmagyar, ugye? — kérdeztem.

— Ah... én *zsé* vagyok, — felelt *r.* könnyedén elpirulva — egyáltalán, tatám, már csak a zsé nevü népfaj közt van meg a magyar jellegzetességek kiterjedett kultusza. Ez a tehetséges törzs ma már sokkal sikeresebben tudja, hogyan kell igazi fajmagyarnak lenni, mint a született magyarok, akik időnként teljesen elhanyagolták magyarságuk kultuszát.

— Lehet, — feleltem — nekünk is volt gyermekkorunkban egy régi hü ebünk, és mondhatom, én sokkal jobban tudtam szükölni, mint ő.

— Nos, hát ha mégis magyar népi jelleget akar látni, akkor menjen el például az Otthon nevü wigwamba, ahol ős magyar huszonegyest, táltos-utódokból készült debreciner tormaschvirstlit és ómagyarnál is magyarab arcéleket láthat. Vagy menjen el a Vigsinhouse nevü wigwamba, ahol bokorugrós szkitha kardalosnőket foghat etnográfiai gyüjteményébe, akik szintén jobban tudnak szükölni, mint az önök tőrülmetszett hü ebe.

— Na, de én nem valami kikészitett szinházias mutatványt akarok, — mondtam — hanem olyan helyet, ahol közvetlenül csordul táncba, dalba és népies enyelgésbe a nép hamisitatlan zamatu lelke!

— Hü, hisz akkor a Lipótvárosba gyerünk a Kelecsényiék népies zsurjára! — szól ő homlokára csapva.

Elmentünk egy óriási bérházba, ahol az egyik appartementben házibál volt, piroscsizmás előkelő parasztnők és paraszt urak táncoltak csárdást huj-huj kiáltásokkal, a tánc hevében önfeledt simmi-fordulatokat olvasztva belé. Az ifjak cifraszürt és valódi szörme-bajuszt öltöttek magukra, néhánynak azonban a bajusza le-levált, mert alatta tényleges bajuszuk volt. A bátrabbak Frommer-pisztolyokkal lövöldöztek, egy idősebb ur bájos naivsággal egy kulacsot is el akart sütni, de nem sikerült neki.

Az egyik sarokban egy gyönyörü keleti csikós hegyeset köpött a fleurs d'amour-illatu zsebkendőjébe és csábos kacérsággal szólt egy szép kövér halászleánykának:

— Huj, öszöm a kiskésit, pórnő, beh hörcig kend!

A partner népies zavarral ajkai közé fogta viganója szélét és felelt:

— Majd pali leszek elhinni, amit kigyelmed be akar nekem dumálni! Szépen bukik kigyelmed rám!

— Hej bátkitörcsi bátkitörcsi, beh megfroclizod ezen szegény szivet!

És bánatában a kulacsából teletöltött hét likőrös pohárkát és egymaga kiita az egész rundét.

A szomszéd szobában a hold elkezdett fölkelni s a pacsirták elkezdtek énekelni. Két pacsirta mindjárt elromlott, de maradt elég, mert a háziur, egy előkelő kanász, bőven spendirozott. Nemsokára a hold is elromlott, akkor egy vigszinházi segédszinész egy igazi bokorból sikeresen tárogatott egy Stowasser-tárogatón.

Mikor távoztunk, az előszobában egy somogycounrty-ból való cseléd — akin semmi népies ruha nem volt — ruhatárosnői minőségben éppen fölsegitett egy cifraszürt egy kövér monoklis csikósra. A csikós részéről valami népiesség történhetett, mert a következő pillanatban egy óriási pofon cserdült el és a monokli leesett az előszoba üde pázsitjára.

— Mi volt ez? — kérdeztem én egy etnografus mohó tudásvágyával.

— Ez volt a legnépiesebb az egészben — szólt *r.* barátom elérzékenyülve.

Együtt ballagtunk innen az országnak egy méla dombvidékére, melyet Dob-utcának neveznek. Ezen a vidéken tükröződik legjellemzőbben az ország hangulata és a népkedély. A századok lelke lebeg itt a kávéházi tükrök hervatag foncsorán, a dobutcai-szentjánosbogárkáktól nyüzsgő méla éjszakákon, a százéves Himfynek patinás stilusa most a dobutcai highelife-stilus.

Barna haju levente méláz a kávéházi asztalok márvány-tengerének partján s egyedül hallgatja a háta mögötti zugbörze mormolását, két pohár hidegviz mellett reggeltől estig, a borongó őszi szél fujdogálja körötte reggel a Pesti Napló, délben az Est, este a Magyarország avarját. Hová méláz a barna haju levente? Bizonyára a nemzet ősi multjába, amikor bizonyos papirok nem szálltak ily mélyen a horizont alá, te jó Isten az égben, aki ezt látod...

Rászólnak egy távolibb asztaltól Himfy finom patinaju soraival:

— „Ülj mellénk a kontreminhöz,
Föl van szíva előlege."

Felel: — Ahogy én még jádzom!...

Ime e pár röpke szóban a nép csalódott szivű gyermekének egész érzelemvilága: a Kesergő Szerelem...

De amott a Boldog szerelem szivviditó képe is: a 197. szám magasföldszintjének erkélyéből a tüzrőlpattant kis Aliszka hajlik ki, kinek papája direkt a korona baissejére játszott, és most Adolphe, a pusztai magyar faj kitörő temperamentumával csókolja meg a pompás parthie nemzetiszinü hajszalagját.

Mily szép! mennyi jelleg! — lelkesedtem én. De szeretnék valami egészen vad természetet látni a magyar Wilde Westet, a Hortobágyot!

— Ha csak az kell?! — szólt *r.* egykedvüen s egy villamoson kimentünk a pusztára.

Oh Puszta! Oh Szabadság, az internáltság porát lerázó Szabadság! A gémeskut körül eme szabadságot élvező daliák ültek, mélán pipázgatva és belebámulva a hunyorgó pásztortüzbe, mig az ajkakon kivirágzottak az örökszép ősi melódiák:

Sári szentem ne izélj,
Ne rázd a rongyot rám...

Vagy fölsirt a multból:

— *Az annyát, az annyát, az annyát neki...*

A legdélcegebb számadógulyásbojtár, bizonyos *Wászoni* nevü éppen most veti magát hófehér fakója hátára, s a hitközség gyönyörtől harmatos szemmel néz utána. Amott a kormoskképü hatalmas magyar bikákkal köt ki egy acélizmu ősszittya ifju, kinek egyetlen ökölcsapása elég volna a bikát „gajdesz"-be küldeni.

Néhány üres telekkel arrébb folyik a szüret, a magyar nép ősi, még a pogány időkbe visszanyuló dionysiája. A legnagyobb fajsulyu szittya, fajának mázsás reprezentánsa délcegen járja haditáncát egy kád-központban